

مقدمه

جلب مشارکت مردمی و همکاری بین بخشی در جهت تامین و ارتقاء سطح سلامتی جامعه از اصول مراقبتهای اولیه بهداشتی (PHC) است و توجه به این اصول جوامع را قادر می سازد تا شیوه های زندگی سالم را آموخته و تاثیری شگرف در اجتماع کشوری داشته باشند . و با عنایت به اینکه الگوی جامع " سبک زندگی سالم در جامعه سالم " که تامین کننده تعالی و سعادت مادی و معنوی است . جز با مشارکت ، همکاری و مداخله دیگر سازمانها و نهادهای اجتماعی که نقش مهمی در ارتقاء سلامت جامعه دارند (و قریب 75 درصد سلامت جامعه به عهده آنهاست) میسر نمی باشد .

بدنبال اهداف مشارکت مردمی ، توانمند سازی در عرصه فعالیتهای اجتماعی مطرح گردید و برنامه داوطلبان متخصص به منظور ارتقای سواد سلامت جسمی، روانی، اجتماعی و معنوی آحاد جامعه ، هم چنین ارتقاء مهارتهای داوطلبان سلامت در زمینه های تخصصی تر با بهره گیری از مشارکت و همکاری بخشهای توسعه (نیروی انتظامی ، راهنمایی و رانندگی ، آب و برق ، شهرداریها ، سازمان بهزیستی و....)، بر اساس نامه های شماره 138222 مورخ 83/9/16 مقام محترم وزارت و 126383 مورخ 83/9/22 مقام محترم معاون سلامت و 7826/8 ب مورخ 83/10/21 رئیس توسعه شبکه و ارتقاء سلامت منظم به قطعنامه ارد/ع پ 50/ق 3 مورخ 83/9/5 مبنی بر گزارش شماره 3 موضوع " ارتقاء دانش و مهارتهای زندگی سالم و مولد در جامعه " پنجاهمین اجلاس روسای دانشگاه / دانشکده های علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی ، طرح داوطلبان متخصص از سال 1383 جهت عملیاتی نمودن ابلاغ گردید . (پیوست 1)

از آنجائیکه مشکلات سلامت در حال حاضر بطور عمده مشکلات ناشی از توسعه است و دربخش سلامت قابل پیشگیری و کنترل نیست ، مشارکت همه بخشهای توسعه ، و حتی مشارکت همه نظام ، و آحاد مردم را می طلبد و برنامه داوطلبان سلامت و داوطلبان متخصص یک راهبر د اساسی برای این مشکل است . به عبارتی با پیوند بین دانش و عمل و پیوند مهارتهای تخصصی و اجرایی در یک شبکه بزرگ اجتماعی ، می باید با جلب مشارکت بین بخشی و استفاده از افراد متخصص دربخشهای توسعه (داوطلبان متخصص) الگوی زندگی سالم و مولد را درسطحی وسیع به جامعه منتقل نمود . بنابراین برای دستیابی به سلامت قابل قبول درگیر نمودن بخشهای توسعه و اجرای طرح داوطلبان متخصص الزامی است.

ماموریت :

بر اساس برنامه ملی ارتقای سواد سلامت جسمی، روانی، اجتماعی و معنوی آحاد جامعه (بند 16) و برنامه ملی توسعه مشارکتهای مردمی در نظام سلامت (بند 17 نقشه تحول نظام سلامت جمهوری اسلامی ایران) ، افزایش آگاهی، مسئولیت پذیری، توانمندی و مشارکت ساختارمند و فعالانه فرد، خانواده و جامعه در تأمین حفظ و ارتقای سلامت در راستای سیاست کلی وزارت بهداشت ، درمان و آموزش پزشکی با تکیه بر اصول و ارزشهای اسلامی با شناسایی ، سازماندهی و بهره برداری از ظرفیتهای مردم و بسترسازی توسعه همکاریهای بین بخشی برای توسعه زندگی سالم می باشد.

ابزارها و راهکارهای مدیریتی برای رسیدن به ماموریت :

- ایجاد بستر مشارکت
- برقراری ارتباط
- بهره گیری از منابع انسانی ، مالی ، اجتماعی مردم و بخشهای توسعه
- اطلاع رسانی و آموزش
- توانمند سازی
- توسعه فرهنگ مشارکت

چشم انداز :

مرکز مدیریت شبکه با جلب مشارکت مردم ، بخشهای توسعه ، NGO ها ، صنوف و اتحادیه ها ، شوراهای خیرین و واقفین و.. در توسعه سلامت ، با جذب کثیر داوطلبان سلامت ، توسعه فرهنگ خیر در امور سلامت و همکاریهای بین بخشی با بخشهای توسعه از طریق نوین ترین شیوه های مشارکتی و اصل قرار دادن مذاکرات گروهی و بررسی نظرات و مشارکت آنها در طراحی و برنامه ریزی و اجرای برنامه داوطلبان متخصص، در جهت توسعه زندگی سالم و مولد موفق خواهد شد .

هدف :

افزایش مشارکت مردمی و سازمانهای دولتی و غیر دولتی به همکاری موثر و مطلوب بین بخشی در راستای توسعه زندگی سالم و مولد

اهداف اختصاصی :

- نهادینه سازی ساختار و فرآیند مشارکت مردم و بخشهای توسعه در گسترش رفتارهای سالم در آحاد جامعه
- استفاده از ظرفیت محیطهای ارائه خدمات برای جلب مشارکت جامعه و نیز آموزش و توانمندسازی آنان برای اتخاذ رفتارهای سالم
- استفاده از ظرفیت محیطهای آموزشی در رده های مختلف جهت توانمندسازی جامعه برای افزایش مشارکت و نیز اتخاذ رفتارهای سالم
- محیط مناسب برای مشارکت دانش آموزان و دانشجویان برای ارتقای سلامت خود و جامعه
- ایجاد انگیزه برای مشارکت افراد و نیز اصلاح سبک زندگی خود و توصیه به دیگران در این زمینه
- ترویج کار داوطلبانه و مشارکتی در زمینه ارتقای سلامت در جامعه
- ارتقای سواد سلامت جسمی، روانی، اجتماعی و معنوی آحاد جامعه
- توسعه خود مراقبتی واتخاذ رفتار بهداشتی جامعه با تکیه بر گرایشهای صحیح ایجاد شده در نتیجه جلب مشارکت مردمی و بخشهای توسعه با آموزش مستمر جامعه
- بسیج منابع مردمی ، منابع انسانی و مالی نظام سلامت و سازمانهای دیگر در امر توسعه سلامت جامعه

تعریف داوطلبان متخصص : افرادی هستند که در قالب گروههای داوطلبانه به صورت سازماندهی شده بخشی از تخصص علمی و کاربردی خود را از طریق آموزش به داوطلبان سلامت و یا سایر گروه های هدف ، برای زندگی سالم و مولد به جامعه منتقل می کنند .

وظایف داوطلبان متخصص:

- مهارتهای تخصصی به داوطلبان سلامت منتقل می کنند
- پیامهای مباحث بهداشتی را به گروههای زیر مجموعه سازمان خود منتقل می کنند
- برنامه را از نظر سیاسی ، رفاهی ، مادی ، فکری ، برنامه ریزی و مدیریتی حمایت نمایند

● شیوه های اجرای برنامه داوطلبان متخصص

گروه 1: مهارتی :

با جلب مشارکت بین بخشی و استفاده از متخصصین سازمانهای دیگر تحت عنوان ((داوطلبان متخصص)) فرصتهای مناسبی جهت ارتقاء دانش و مهارتهای زندگی سالم ومولد برای داوطلبان سلامت بوجود آورد (مانند مهارتهای فنی مهندسی ، حرفه ای و ملزومات ساختمانی ، تعمیرات اولیه لوازم برقی و لوله کشی ،چگونگی مصرف صحیح آب ، خدمات شهری و پرورش گیاهان ، حرفه های درآمد زا و.....) و آنها با رعایت و ترویج الگوی زندگی سالم نقش هدایت کننده ومدیران سلامت در خانواده و محله را ایفاء نمایند .

گروه 2: آموزشی :

با جلب مشارکت بین بخشی سازمانهایی که قشری از جامعه را زیر پوشش دارند با استفاده از یک نظام آموزش فعال (در نظام سلامت) آموزشها و مهارتهای بهداشتی را به نمایندگان آن سازمان به عنوان ((داوطلبان متخصص)) منتقل نموده که آنها نیز نقش مدیران سلامت در جامعه زیر مجموعه سازمان خود داشته باشند (آموزشیاران نهضت سواد آموزی معلمان – دانشجویان ، نماینده نیروی انتظامی و ..) در واقع پل ارتباطی بین نظام سلامت و جامعه مربوط خواهند بود .

گروه 3: حمایتی ، هدایتی :

- جلب مشارکت متخصصین نظام سلامت یاسایر سازمانهای توسعه که حمایتهای سیاسی ، مالی ، رفاهی ، فکری و مدیریتی از برنامه داوطلبان سلامت را داشته باشند .

مراحل اجرای برنامه داوطلبان متخصص برای عملیاتی کردن پروژه های سازمانی (زمانی که طرف توافقنامه سازمان توسعه است)

- 1- بررسی و اولویت بندی نیازهای سلامتی و نیازهای آموزشی ، مهارتی داوطلبان سلامت
- 2- نیازسنجی (بررسی و اولویت بندی نیازهای سلامتی و بررسی علائق و توانمندی های داوطلبان سلامت) و اولویت بندی نیازها
- 3- شناسایی و لیست نمودن سازمانهای توسعه ای که خدمات آنها به نحوی به سلامت جامعه مرتبط می باشد
- 4- انتخاب و مکاتبه با سازمانهای لیست شده و دعوت به همکاری
- 5- برگزاری جلسات هماهنگی با سازمان منتخب در زمینه تدوین راهکارهایی برای چگونگی مشارکت و تنظیم پروژه اجرایی
- 6- تنظیم و عقد تفاهم نامه همکاری (پیوست 4)
- 7- برگزاری جلسات توجیهی و آموزش مشارکتی با حضور نمایندگان سازمانهای توسعه و افراد متخصص داوطلب که تجارب و مهارتهای خود را به گروه هدف آموزش گیرنده (داوطلبان سلامت و یا گروههای مخاطب دیگر مانند آموزشیاران و سواد آموزان نهضت سواد آموزی و غیره) منتقل می کند
- 8- تهیه و تنظیم برنامه آموزشی متناسب با گروههای مخاطب و هماهنگی و برنامه ریزی با داوطلبان متخصص
- 9- صدور کارت شناسایی برای داوطلبان متخصص (پیوست 3)
- 10- سنجش آگاهی ، نگرش و مهارت گروه هدف پروژه قبل از اجرای آن با استفاده از پرسشنامه
- 11- اجرای پروژه همکاری
- 12- نظارت و پایش فعالیتهای آموزشی و اجرایی از طریق چک لیست نظارتی و ارائه بازخورد اصلاحی
- 13- سنجش دانش و مهارتهای کسب شده آموزش گیرنده ها بعد از پایان دوره آموزشی
- 14- ارزشیابی و تجزیه و تحلیل نتایج حاصله

مراحل اجرای برنامه داوطلبان متخصص برای عملیاتی کردن پروژه های انفرادی (طرف توافقنامه فرد حقیقی به عنوان داوطلب متخصص است)

1. نیازسنجی علائق و توانمندی های داوطلبان سلامت و اولویت بندی نیازها

2. شناسایی افراد متخصص و واجد شرایط (بر اساس معرفی افراد از طرف ادارات به عنوان نیروهای تخصصی جهت همکاری)
3. تنظیم فرم همکاری داوطلبانه توسط داوطلب متخصص (پیوست 2)
4. صدور کارت شناسایی با عنوان داوطلب متخصص (پیوست 3)
5. انتخاب و مکاتبه با افراد داوطلب دارای تخصص و دعوت به همکاری
6. برگزاری جلسات هماهنگی در زمینه تدوین راهکارهایی برای چگونگی مشارکت آنان و تنظیم پروژه اجرایی
7. تنظیم و عقد تفاهم نامه همکاری (پیوست 4)
8. برگزاری جلسات توجیهی و آموزش مشارکت برای افراد متخصص داوطلب
9. تهیه و تنظیم برنامه آموزشی متناسب با گروه مخاطب پروژه
10. سنجش آگاهی ، نگرش و مهارت گروه هدف پروژه قبل از اجرای آن
11. برگزاری کلاسهای آموزشی
12. نظارت و پایش فعالیتهای آموزشی و اجرایی
13. سنجش دانش و مهارتهای کسب شده گروه مخاطب بعد از پایان دوره آموزشی
14. ارزشیابی و تجزیه و تحلیل نتایج حاصله

محل اجرای برنامه:

دانشگاه / دانشکده های علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی - معاونت بهداشتی استان و در شهرستانها شبکه بهداشت و درمان _ معاونت های بهداشتی شهرستانها و واحدهای بهداشتی (مراکز بهداشتی درمانی - پایگاهها / خانه های بهداشت)

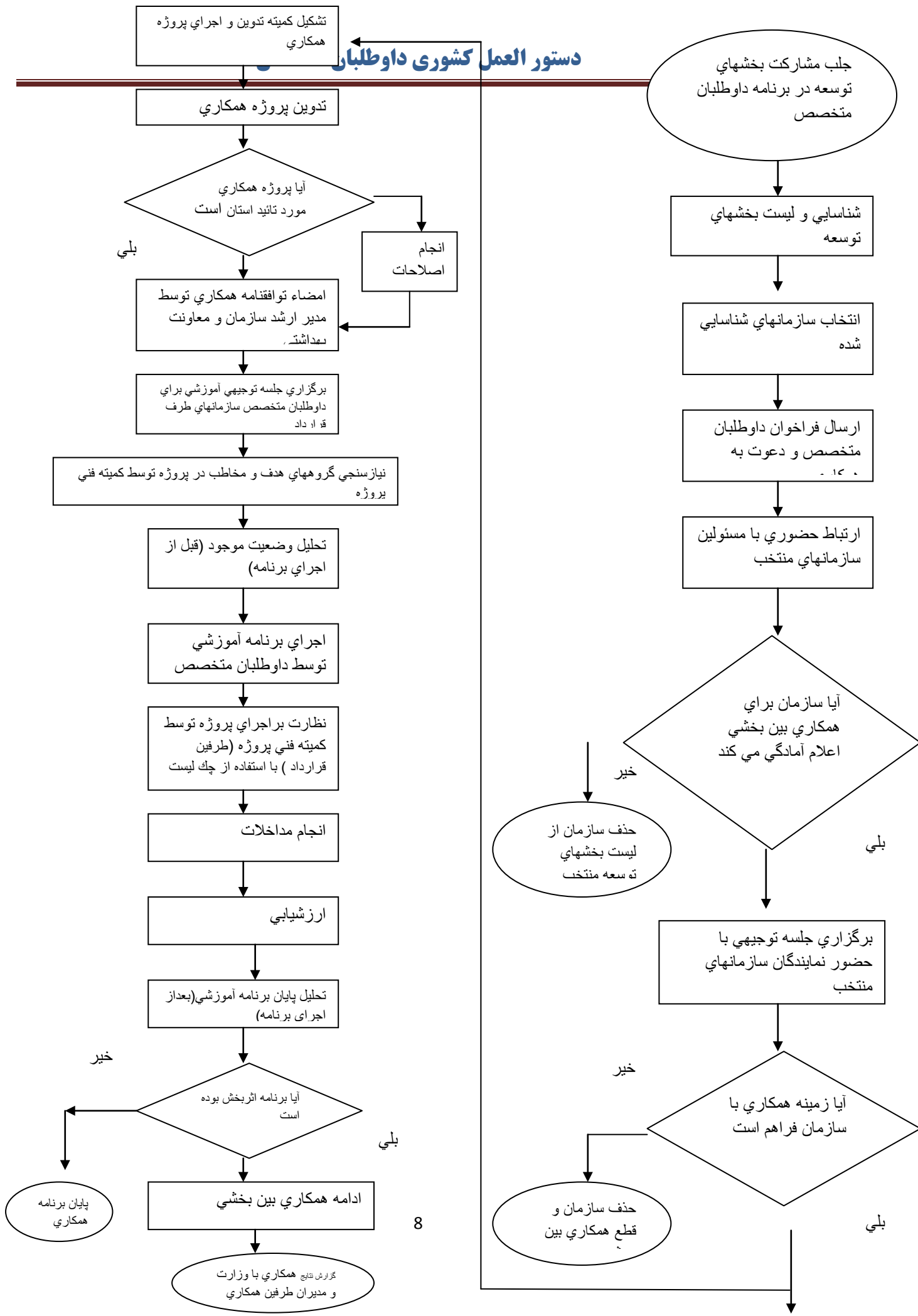
اجرای برنامه در دانشگاه / دانشکده های علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی :

امضاء موافقتنامه بین مقام ارشد ، با توجه به اهمیت و میزان گسترش همکاری با سازمان مربوطه بوده و مدیریت اصلی پروژه ها را در استان ، معاونت محترم بهداشتی زیر نظر ریاست محترم دانشگاه/ دانشکده به عهده دارد ، مدیر توسعه شبکه - کارشناس مسئول برنامه مشارکت مردمی مسئول اجرای برنامه خواهد بود و در شهرستان مدیریت برنامه با معاونت بهداشتی زیر نظر مدیر شبکه و مسئول اجرا کارشناس مشارکت مردمی خواهد بود که باید برنامه ریزی در جهت هماهنگی و شناسایی گروههای داوطلبان متخصص، تهیه پروتکل اجرایی مشارکت بین بخشی، اجرا و پایش و نظارت طرح با همکاری نمایندگان سازمان و یا داوطلب متخصص مرتبط با طرح را انجام دهد ..

پیوست ها

فرآیند اجرای برنامه داوطلبان متخصص (پروژه های سازمانی)

دستور العمل کشوری داوطلبان

پیوست 2

فرم عضویت فرد داوطلب متخصص

1- نام:

2- نام خانوادگی:

3- شغل:

4- سن:

5- آدرس محل کار یا منزل :

6- تلفن محل کار یا منزل:

7- آیا با برنامه داوطلبان سلامت آشنایی دارید : ☐ بله ☐ خیر

8- در صورت علاقه به ارائه خدمات داوطلبانه حاضر به ارائه خدمات در کدام یک از گروهها خواهید بود .
گروه 1 (مهارتی) ☐ گروه 2 (آموزشی) ☐ گروه 3 (حمایتی ، هدایتی) ☐

سایر خدمات مورد نظر جنابعالی

9- مدرک تحصیلی مرتبط :

10- چه فرصتی را می توانید برای همکاری و ارائه تخصص کاربردی خود به داوطلبان سلامت در مدت 3ماه اختصاص دهید .

روز هفته ماه

11- آیا می توانید جهت ارائه خدمات داوطلبانه (آموزش) به استانهای / شهرستانهای دیگر سفر کنید ؟

☐ بله ☐ خیر

نام و نام خانوادگی داوطلب

محل امضاء